

Horizontālais princips «Vienlīdzība, iekļaušana, nediskriminācija un pamattiesību ievērošana»

Labklājības ministrija

Finansē
Eiropas Savienība

Inese Vilcāne

Sociālās politikas attīstības un plānošanas
departaments

2023.gada 30.novembris

Eiropas
Parlamenta
un Padomes
2021. gada
24. jūnija
**regula (ES)
2021/1060**

9. pants. **Horizontālie principi**
3.daļa

Dalībvalstis un Komisija veic atbilstošus pasākumus, lai programmu sagatavošanas, īstenošanas uzraudzības, ziņošanas un novērtēšanas laikā novērstu jebkādu diskrimināciju **dzimuma, rases vai etniskās izcelsmes, ticības vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas dēļ.**

Visā programmu sagatavošanas un īstenošanas laikā jo **īpaši ņem vērā pieklūstamības nodrošināšanu personām ar invaliditāti.**

ANO Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām

3. Pants Vispārējie principi

- cilvēkam piemītošās cieņas, personīgās patstāvības, tostarp personīgās izvēles brīvības, un **personas neatkarības ievērošana**
- **diskriminācijas aizliegums**
- pilnīga un efektīva līdzdalība un **integrācija sabiedrībā**
- **cieņa** pret atšķirīgo un personu ar invaliditāti kā cilvēku daudzveidības un cilvēces daļas pieņemšana
- **iespēju vienlīdzība**
- **pieklūstamība**
- vīriešu un sieviešu **vienlīdzība**

9. Pants Pieklūstamība

Lai personas ar invaliditāti varētu dzīvot neatkarīgi un pilnvērtīgi piedalīties visās dzīves jomās, **dalībvalstis veic atbilstošus pasākumus**, lai vienlīdzīgi ar citiem nodrošinātu personām ar invaliditāti **pieeju fiziskajai videi, transportam, informācijai un sakariem un citiem objektiem un pakalpojumiem**, kas ir atvērti vai ko sniedz sabiedrībai gan pilsētās, gan lauku rajonos.

**Minimālās
prasības
HP
kritērija
prasības
(2 punkti)**

3 vispārīgas darbības

- informācijas un publicitātes pasākumi
- projekta vadības un īstenošanas personāls
- publiskie iepirkumi

1 specifiska darbība – , kas īpaši veicina vides un informācijas pieklūstamību personām ar kustību, redzes, dzirdes vai garīga rakstura traucējumiem, vecāka gadagājuma cilvēkiem un vecākiem ar maziem bērniem

1 horizontālā principa rādītājs – konkrēts un izmērāms

Augstāku punktu skaitu (papildus punktus) HP kritērijā piešķir:

1 punktu piešķir, ja no projekta iesniegumā ietvertās informācijas ir secināms, ka minimālās prasības ir pārsniegtas **vienā no šādām pozīcijām**:

- 1) vispārīgas horizontālā principa darbības;
- 2) specifiskā horizontālā principa darbība;
- 3) horizontālā principa rādītājs.

2 punktus piešķir, ja no projekta iesniegumā ietvertās informācijas ir secināms, ka minimālās prasības ir pārsniegtas **divās no šādām pozīcijām**:

- 1) vispārīgas horizontālā principa darbības;
- 2) specifiskā horizontālā principa darbība;
- 3) horizontālā principa rādītājs.

3 punktus piešķir, ja no projekta iesniegumā ietvertās informācijas ir secināms, ka minimālās prasības ir pārsniegtas **katrā no šādām pozīcijām**:

- 1) vispārīgas horizontālā principa darbības;
- 2) specifiskā horizontālā principa darbība;
- 3) horizontālā principa rādītājs.

Nedrīkst aizmirst!

- norādīt projekta budžeta izmaksu pozīcijas, kuras veicina HP VINPI (ja attiecināms)
- projekta iesniegumā identificēt galvenās problēmas, kas skar mērķa grupu, jomā, kurā darbojas projekta iesniedzējs un apraksts, kā projektā paredzētās HP VINPI darbības risinās identificētās problēmas
- sniegt informāciju par projekta vadības un īstenošanas personālu dalījumā pēc dzimuma u.c. pazīmes (vai plānots sniegt) un sniegta (vai plānots sniegt) informācija sadalījumā pēc dzimumu u.c. pazīmes par projekta mērķa grupām
- projekta iesniegumā paskaidrot, kā projektu vadībā un īstenošanā tiks nodrošināta nediskriminācija pēc vecuma, dzimuma, etniskās piederības u.c. pazīmes un virzīti pasākumi, kas veicina nediskrimināciju un pamattiesību ievērošanu

0 punkti tiek piešķirti, ja projekta iesniegums neatbilst minimālajām prasībām, lai tam piešķirtu punktus šajā kritērijā.

Ja projekta iesniegums sākotnēji nerasniedz minimālo nepieciešamo punktu skaitu šajā kritērijā, bet sasniedz kopumā kvalitātes kritērijos noteikto minimālo punktu skaitu, projekta iesniegumam šajā kritērijā piešķir **0 punktus**, taču to nenoraida šī kritērija neatbilstības dēļ un iekļauj kopējā rindošanas sarakstā, vienlaikus lēmumā iekļaujot nosacījumu ar precizēto projekta iesniegumu nodrošināt atbilstību kritērija minimālajām prasībām.

Ja pēc precizējumu veikšanas projekta iesniegums aizvien nerasniedz vismaz minimālo punktu skaitu (2 punkti) šajā kritērijā, **projekta iesniegums tiek noraidīts.**

Vispārīgo HP darbību piemēri (I)

Projekta vadības un īstenošanas personāls

- tiks virzīti pasākumi, kas **sekmē darba un ģimenes dzīves līdzsvaru**, paredzot elastīga un nepilna laika darba iespēju nodrošināšanu vecākiem ar bērniem un personām, kuras aprūpē tuviniekus
- sievietēm un vīriešiem tiks nodrošināta **vienlīdzīga darba samaksa un vienlīdzīgas karjeras izaugsmes iespējas**, tostarp nodrošinot dalību apmācībās, semināros, komandējumos, (t.sk. piemērota vienlīdzīgas bonusu sistēma, veselības apdrošināšana u.c.)
- projekta vadības un īstenošanas personāla **atlase tiks nodrošināta bez jebkādas tiešas vai netiešas diskriminācijas**, veicina mazāk pārstāvētā dzimuma piesaisti, personu ar invaliditāti piesaisti un nediskriminē pēc rases, etniskās izcelsmes, dzimuma, vecuma, invaliditātes, reliģiskās, pārliecības, seksuālās orientācijas vai citiem apstākļiem

Vispārīgo HP VINPI darbību piemēri (II)

Informācija publiskajā telpā

Informācijas saturs tiks rūpīgi izvērtēts un izvēlēta valoda un vizuālie tēli, kas mazina diskrimināciju un stereotipu veidošanos vai uzturēšanu par:

- kādu no dzimumiem
 - personām ar invaliditāti
 - reliģisko pārliecību
 - vecumu, rasi un etnisko izcelsmi vai seksuālo orientāciju
-
- Informācijas saturs tīmeklī ir pieklūstams cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem, izmantojot vairākus sensoros (redze, dzirde, tauste) kanālus
 - Cieņas aizskaršanas un naida runas, naida kurināšanas digitālajā vidē mazināšana
 - Informācija vieglā valodā

Kā var pārbaudīt vispārīgās HP darbības?

➤ **attiecībā uz personālu:**

- iestādes darba kārtības iekšējie noteikumi (piemēram, par elastīgo vai attālināto darbu)
- personāla atlases vērtēšanas kritēriji
- iestādē apstiprinātie darba samaksas noteikumi, kas nosaka algu skalu atbilstoši amatiem un pakāpēm
- dalība apmācībās – vajadzības tiek izvērtētas pie ikgadējās novērtēšanas un atbilstoši amata pienākumiem u.c.
- aptaujas, anketas

➤ **attiecībā uz komunikācijas un publicitātes pasākumiem:**

- izveidota sadaļa projekta tīmekļa vietnē «Viegli lasīt»;
- vai iestādes tīmekļvietne atbilst standartiem pārbauda VARAM savas kapacitātes ietvaros
- pašpārbaudes rīki (<https://pieklustamiba.varam.gov.lv/>);

➤ **attiecībā uz sociāli atbildīgiem publiskiem iepirkumiem:**

- iepirkuma nolikums, kurā ir ņemti vērā dažādi sociālie apsvērumi, piemēram, sociālā integrācija, darba standarti, dzimumu līdztiesība un ētiska tirdzniecība

Sūdzības!

Specifisko darbību piemēri (I)

- projekta ietvaros tiks nodrošinātas **vides piekļūstamības ekspertu konsultācijas**, tās paredzot projektēšanas un būvniecības procesā
- plānojot būves/pakalpojuma dizainu, tiks ņemts vērā **daudzveidības un iekļaušanas princips**, balstoties uz cilvēku ar invaliditāti, t.sk. bērnu, vecāku ar maziem bērniem un senioru vajadzībām ne vien uz fizisku piekļūšanu būvei, bet arī uz specifiskām vajadzībām attiecībā uz būves/pakalpojuma noformējumu, lietojamību un funkciju
- **papildus būvnormatīvā LBN 200-21 noteiktajam**, projekta ietvaros tiks īstenotas labās prakses darbības, kas īpaši veicina vides piekļūstamību cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem (LM vadlīnijas "Labās prakses ieteikumi vides piekļūstamības nodrošināšanai papildus LBN 200-21 noteiktajam". Pieejams šeit: <https://www.lm.gov.lv/lv/ieteikumi-ieklausosas-vides-veidosanai>)

Specifisko darbību piemēri (II)

- mediju kampaņu, semināru, konferenču un komunikācijas pasākumu īstenošanā sabiedrības informēšanai tiks nodrošināti **cilvēkiem ar dažāda veida funkcionāliem traucējumiem pieklūstami formāti** (piemēram, tulkošana zīmju valodā, subtitrēšana, Braila druka, reāllaika transkripcija, raidījumu un pasākumu ierakstīšana)
- tiks nodrošināti **konsultatīva rakstura pasākumi par personu ar invaliditāti vienlīdzīgu iespēju jautājumiem**, tostarp piesaistīti eksperti vai nodrošinātas konsultācijas ar nevalstiskajām organizācijām, kas pārstāv personu ar invaliditāti intereses (piemēram, informatīvo materiālu izstrādes procesā, pakalpojuma sniegšanas telpu vides pieklūstamības novērtēšanai, mērķa grupu uzrunāšanai un sasniegšanai u.c. (attiecīgi pievienojot dokumentus, piem. konsultāciju protokolus u.c.)
- izstrādāto vai pilnveidoto **stratēģiju saturā tiks integrēti jautājumi par dzimumu līdztiesību, personu ar invaliditāti vienlīdzīgām iespējām, diskriminācijas novēršanu vecuma, etniskās piederības un citu iemeslu dēļ**, kā arī pamattiesību jautājumi, tostarp par tiesiskajiem un praktiskajiem aspektiem

Kā var pārbaudīt specifiskās HP darbības?

- Vides un informācijas pieklūstamības konsultāciju protokoli
- Vides un informācijas pieklūstamības pašnovērtējuma anketa
- Iepirkuma dokumentācijā iekļautās prasības potenciālajam pakalpojumam sniedzējam
- Pakalpojumu līgumi (HP specifisko darbību nodrošināšanai)
- Vadlīnijas «Labās prakses ieteikumi vides pieklūstamības nodrošināšanai papildus LBN 200-21 noteiktajam» (jau pie projekta iesnieguma vērtēšanas)
- Pārbaudes projekta īstenošanas vietā

Sūdzības!

HP rādītāji

Objektu skaits, kuros ERAF/KF ieguldījumu rezultātā ir nodrošināta vides un informācijas pieejamība

VINPI_12

Konsultatīva rakstura pasākumu skaits par būvētās vides, IT risinājumu, IT tehnoloģiju pieklūstamību personām ar dažādiem funkcionāliem traucējumiem

VINPI_18

Konsultatīva rakstura pasākumu skaits par dzimumu līdztiesības, personu ar invaliditāti vienlīdzīgu iespēju, vecuma nediskriminācijas, etniskās u.c. piederības un pamattiesību jautājumiem, tostarp par tiesiskajiem un praktiskajiem aspektiem

VINPI_01

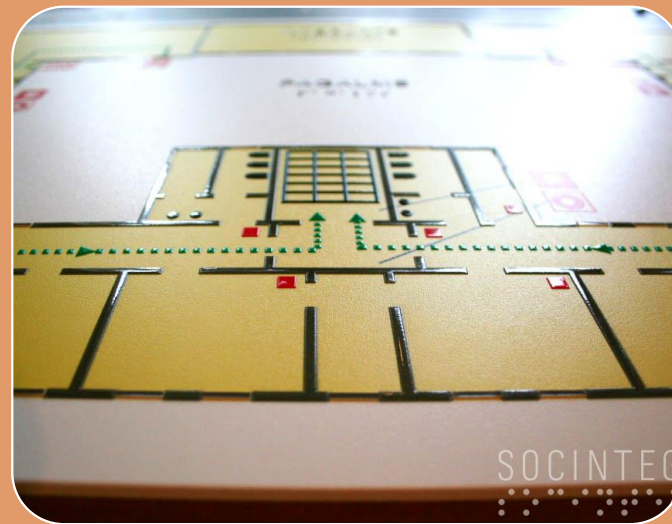
HP rādītāji var būt bez iepriekš noteiktas vērtības

Kāda ir pieklūstama vide?

Pieklūstama fiziskā vide

- **piekļuve bez šķēršļiem**
- **pieklūstamas telpas**
- **pārvietošanās starp stāviem**
- **drošība un evakuācija**

Pieklūstama informatīvā vide

- **kontrasta risinājumi un marķējumi**
- **taktilie un ar Braila rakstu uzraksti**
- **virziena un informācijas norādes / piktogrammas**
- **indukcijas un akustiskās cilpa**

Pieklūstami tūrisma produkti

Mobilās
aplikācijas

* Attēls no google.com

**Kura ir labā
prakse?**

* Attēli no google.com

Labā prakse: pieklūstams tūrisms

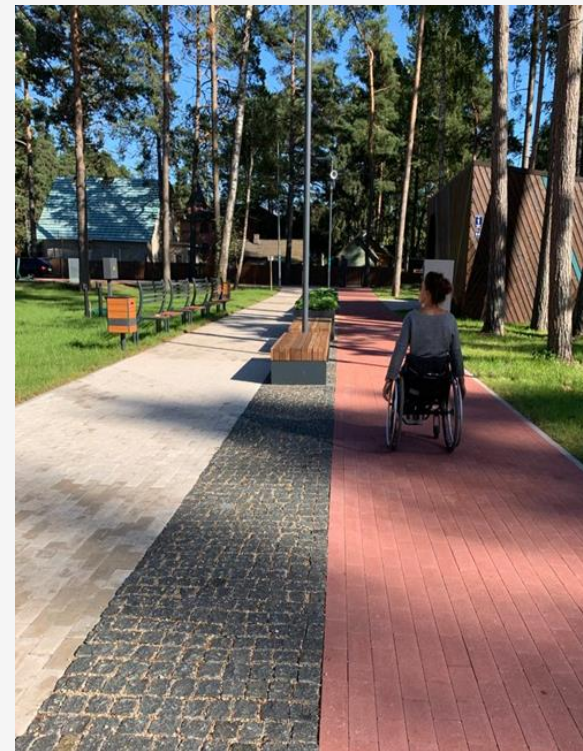
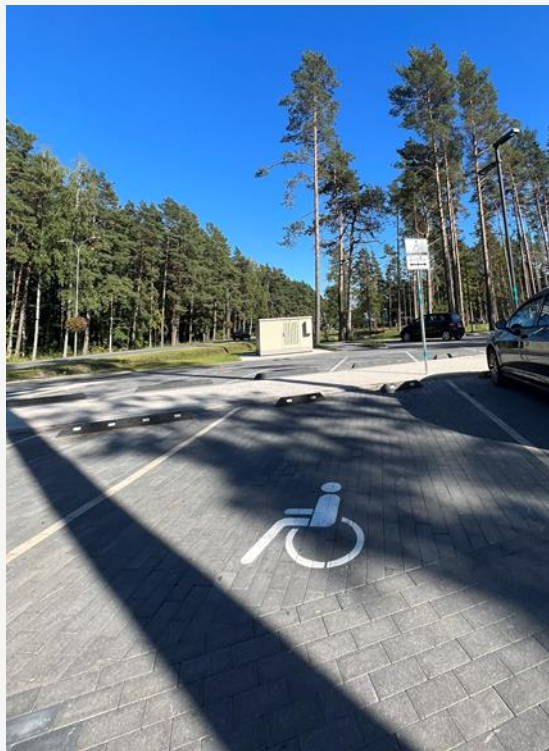
* Attēls no interneta resursa google.com

Labā prakse: cilvēkiem ar kustību traucējumiem

* Attēli no LM foto arhīva un interneta resursa google.com

Labā prakse: kontrasti un līdzena virsma

Labā prakse: Braila un taktilie risinājumi

Paldies par uzmanību!

Informācija par horizontālo principu

<https://www.lm.gov.lv/lv/horizontalais-principis-vienlidziba-ieklausana-nediskriminacija-un-pamattiesibu-ieverosana>

Inese Vilcāne, 64331836
inese.vilcane@lm.gov.lv